

Torma Rudolfné, óvodapedagógus

Délutános beosztás - alvásidő

Évtizedek óta az Óvodai Nevelés hasábjain sokat foglalkoztak a délutános óvónői feladatokkal és az alvásidő problémakörével. Már 40 évet dolgoztam a szakmában, de mindvégig „lenézett” helyzet volt a pedagógus számára a délutános beosztás.

Nem csoda!

Régebben, a délutános beosztás képesítés nélküli óvónő által ellátott feladatkör volt. Előfordult sok helyen, hogy csak képesítés nélküli ember volt. Más helyeken állandó délelőtti és délutános munkarendben dolgoztak. Az oka a személyi ellátottság volt, hiszen nem volt elegendő jelentkező a feladatok ellátására.

Változott a helyzet, mert a vezetőket kezdték „büntetésként” délutános beosztásba helyezni a kolléganőket. Sajnos ez a gyakorlat a XXI. század pedagógiai gyakorlatának szerves része most is, napjainkban.

Köztisztelőnek örvendő vezető kolléganők folyamodnak ehhez a megalázó és kollegiális kapcsolatokat romboló megoldáshoz. A kolléganő megalázása mellett még egy „kedves” érdeklődő mondatot is hozzáfűzve - „*Jelentkezel minősítési eljárásra?*”

Gondolom a szakértők érdekesnek találnák ezt a helyzetet, hogy a kolléganőt délutános munkakörben kellene minősíteni. - Habár megérné megpróbálni és emelkedne a beosztás presztízse!

A délutános beosztás a „nem szeretem” kategóriába tartozik, szinte általánosan. Az alvásidővel van azonosítva. Benne van a félelem, az alvásidő nem szeretete és a vezetők ítélete is. Hallottam már vezetőtől: - *Mi ez, hiszen csak alvásidő?*

Jó!

CSAK ALVÁSIDŐ!

Nézzük meg alaposan a délutános kolléganő feladatait, munkájának elemeit.

A munkaidő kezdete: kb. 10 – 10.30 h-tól zárásig, általában 17óráig tart.

- A gyerekek munkájukat, tevékenységüket fejezik be. Irányítani kell, hogy a gyerekek ismerjék mindennek a helyét, ismerjék és gyakorolják az elrakás, elrendezés menetét, elemeit. Irányítja a tisztálkodást és az öltözést az udvarra menetel előtt. Ebben benne van a tevékenységek gyakoroltatása, a szóbeli megnevezések / ruhanemű elnevezés, oldaliság, felvétel, sorrendiség, tevékenység elnevezése és helyes végrehajtása/ és kommunikációs helyzetek gyakoroltatása pl. *Óvónéni legyen szíves segíteni.*
- Az udvaron irányítja a játékot. Segíti az eszközök használatát és alakítja a szokásrendet.
- Fontos feladata a balesetveszély felismerése és elhárítása, vagy elháríttatása.
- Ha a csoport ezen időszakban sétál, vagy szervezett megfigyelésre megy, feladata a gyerekek irányítása és a balesetmentes közlekedésre szoktatás.

- A játékidő végén a játékelrakási szokások alakítása és rendszerének megőrzése.
- Ebéd előtt újból a vetkőzés és a gondozási feladatok ellátásának segítése, szokás alakítás, ellenőrzés és felügyelet.
- Étkezés alatt szintén a szokás alakítás, evőeszközfogás, merítés, öntés technikájának a gyakoroltatása. A gyerekek étellel való ellátása, az étel önkiszolgálásának irányítása. Étkezés közben a szokások, kommunikációs helyzetek megismertetése és gyakoroltatása, elvárása. Az étkezés nyugalmanak biztosítása. Ételek nevének, összetételének megismertetése és gyakoroltatása.
- Újból gondozási feladatok: WC használat és fogmosás szokásrendszerének alakítás és betartatása. A folyamatos tevékenység feltételeinek biztosítása.
- Felkészülés a nyugodt pihenésre, hogy a gyerekek megfelelő hangulatban tudjanak pihenni.

Az alvásidő

Szenteljünk neki egy kis időt. Rákényszerít bennünket a jogszabályi környezet: Az óvodai nevelés országos alapprogramja és a Pedagógiai programok. A Pihenőidő címszó alatt 2-3 mondatban közlik a célt, a feladatot és a módszert is.

Mivel a kolléganők között és a szakemberek között is vissza-visszatérő téma érdemes újból hozzányúlni.

Az Óvodai Nevelés hasábjain több módszert és szervezési formát olvastam és most szeretnék leírni egy működő gyakorlatot.

- Általában pizsamában pihennek a gyerekek, hogy ne a maszatos játszóruhájukban aludjanak, hanem kényelmesen.
- A vetkőzés – öltözés közben lehetőség van mondókázásra énekelgetésre, beszélgetésekre, ahol nyugodtan elmondhatják a gondolataikat. Közben gyakorolják a vetkőzést, öltözést, hajtogatást. A gyerekek önállóan is szívesen mondogatják a kedvenc mondókáikat és énekeiket. A visszahúzó, gátlásosabb gyermek is szívesen csatlakozik, mert örül annak, hogy ő is tudja. Ragyog az arca mondókázás közben. Különösen kedveltek azok a mondókák, énekek, ahol be lehet helyettesíteni valakinek a nevét. A „legvisszahúzóbb” gyermek is örömmel várja a saját nevét.
- **Ezután nagy feladat az óvónőnek, hogy a mesélés élményt jelentsen a gyerekek számára és a mese szinte jutalomként hasson.**

Várják azt a mesét és azt a mesét, amit szeretnének és szívesen hallgatnak újra és újra. A szeretett mese lehet egy-egy gyereknek jutalomként az elmondott kedves, könnyen érthető állatmesék. A történetek, vagy hosszabb mesék megnyugtatóan az egész csoportot, ha alvás előtt a kedvenc meséiket kérhetik és hallgathatják. A mese lehet 2-3 is, hiszen a rövid mesék alatt előfordul, hogy fokozatosan elalszanak a gyerekek, és a mese után egy halk, altató hatású ének álomba ringatja a gyerekeket.

Ha nehezen elalvó gyermek, vagy a túlmozgékony, vagy a különféle nehézségekkel küzdők esetében egy halk relaxációs zene csillapítólag hathat, ugyanakkor nem zavaró a társakra sem. Egy idő után lassan-lassan egyre nyugodtabbá válnak a helyükön és a társai között is, és nem igénylik a külön tevékenységet, amíg a társai alszanak. Előfordul, hogy sikerül aludniuk.

Ehhez a folyamathoz bizony a délutános óvónőnek a módszertani kultúráját folyamatosan fejlesztenie kell és nem elég legyinteni, hogy „ez csak alvásidő”. Ahhoz, hogy egy problémás gyereket lekössünk az bizony a nyugodt pihenés feltételeihez tartozik, hiszen minden gyerekre tekintettel kell lennünk. Az ő komfortérzetük ugyanolyan fontos, mint a többi gyermeké.

- További feladata a délutánosnak, hogy vigyázzon a nyugodt pihenés feltételeire. Lehet, hogy valaki simogatni kell. Előfordul, hogy valaki felijed és meg kell nyugtatni, ölebe venni. Előfordul, hogy WC-re kell mennie valakinek, halkán a többiek zavarása nélkül. Ez is a délutános feladata.
- Következik a fokozatos felkelés, az önálló ébredés biztosításával és a tisztálkodási feladatokkal.
- Folyamatos gondozási feladatok, önkiszolgálás az uzsonnával, és a délutáni szabad játék.
- Játék hazamenetelig. Az udvaron vagy a csoportszobában a szabad játék feltételeinek megteremtése, és a játékszükségletek támogatása és kielégítése, amely magába foglalhatja a fejlesztő tevékenységet is.
- Amennyiben a délelőtt megkezdett tevékenységeket szeretnék folytatni a gyermekek, ezt is biztosítani kell. Ehhez viszont a két óvopedagógus összedolgozása szükséges.
- Ezen felül, a délutánosnak is komoly feladata a gyermekek megfigyelése a fejlettségi szint megállapításához és dokumentálásához.
- Kapcsolattartás a szülőkkel, szintén komoly feladata.

Úgy gondolom, ezek a tevékenységek kitöltik a délutános kolléganő idejét.

Emellett természetesen a többi feladata is lehetséges: a terem, a környezet díszítése, a rendezvényekre való felkészülésben, a tevékenységek előkészítésébe, gyakoroltatásban. Ha a helyzet úgy kívánja, akkor délelőtt is helyt kell állnia, vagy esetleg egész nap. Ráadásul elvárás, hogy mindent 100%-osan tudjon, annak ellenére, hogy folyamatosan „másodrendű”, **DÉLUTÁNOS**.

Sajnos ez a jelenség jelen van az óvodai nevelés mindennapjaiban.

Mégis van egy momentum, ami jelzi, hogy jól teszi-e a dolgát, vagy nem:

Érkezéskor több gyermek kérdése: - *Óvó néni, ugye Te mesélsz ma?*

Jelzés értékű, ha a kolléganő valamilyen okból több napot hiányzott. Ez a helyzet azt mutatja, hogy a gyerekek készülnek a „nem szeretem” tevékenységre, az alvásidőre. Előre önállóan kérik, hogy milyen mesét szeretnének hallgatni. Képesek megbeszélni a felnőttel esetleg 1 hétre előre azért, hogy biztosítva legyen az, amire várnak. Egy ilyen helyzetben nincs szükség arra, hogy bármilyen tevékenységet találjon ki az óvónő arra a helyzetre, hogyha felébred valaki időközben. A tapasztalat azt mutatja, ha a gyerekek természetesnek veszik ezt a tevékenységet, akkor nyugodtan pihennek és a felkelési idő előtt ébrednek, és halkán képesek végezni a tevékenységeket.

A gyerekek és a pedagógusnak is nyugodt tevékenységnek kell lennie. A „*nem szeretem*” tevékenység átérződik a felnőtt magatartásán, hevenyészett mesemondásán, a figyelmetlen altatásban, amikor a felnőttet nem érdekli a gyermek komfortérzete. Ebben az esetben a gyerekek is negatív élmény az alvásidő, amit évekkor elelőtt az IMIP vizsgálatok bizonyítottak is, ugyanis a gyerekek 80%-a, „nem szeretem” tevékenységnek szavazta az alvásidőt. Az volt a baj, hogy a felelős kolléganők ezt tudomásul vették, de természetes reakcióként jelent meg és nem javítandó területként.

A sok próbálkozás és a probléma felismerése és átgondolása után reméljük, hogy egyre pozitívabb vélemények és jó gyakorlatok születnek ebben a témában.